

Тема: Визначення роду невідмінюваних іменників та аббревіатур, правила вживання їх

Мета: формування компетентного мовця, який усвідомлено прагне поглибити знання про граматичні категорії іменника; удосконалювати орфографічні навички;

Очікувані результати навчально пізнавальної діяльності учнів:

- *знаннява складова:* усвідомлює зв'язок морфологічної норми з граматичним значенням і граматичними категоріями іменника; знає норми визначення роду невідмінюваних іменників, коментує їх; дотримує правил визначення роду іменників у складі аббревіатур; виявляє й аналізує аномалії, виявлені під час визначення роду невідмінюваних іменників та аббревіатур; коментує норми використання категорії роду іменників та узгодження їх з іншими словами у контексті, посилаючись на правила та граматичні закономірності слововживання;
- *діяльнісна складова:* організовує власну діяльність із засвоєння норм категорії роду невідмінюваних іменників та аббревіатур, користується словниками, довідковою літературою й електронними ресурсами для перевірки й удосконалення рівня засвоєння морфологічних норм; аналізує тексти, створює власні висловлювання з дотриманням морфологічних норм;
- *ціннісна складова:* виявляє прагнення поліпшувати морфологічну грамотність.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЯ КЛАСУ

Інтелектуальна зарядка

«Слово — це найтонший різець, здатний доторкнутися до найніжнішої рисочки людського характеру. Вміти користуватися ним — велике мистецтво. Словом можна створити красу душі, а можна й спотворити її» (*Василь Сухомлинський*).

Прочитайте висловлювання. Чим корисний він для вас? Чому слово порівнюють з різцем.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК

Перевірка домашнього завдання

Повторення вивченого

- Випишіть ключове слово із аналізованого речення, дайте йому характеристику.
- Пригадайте, що ви знаєте про рід іменників?
- За якими ознаками визначають рід іменників?
- Визначте рід усіх іменників, що вжиті у вислові.

III. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ, МЕТИ, ЗАВДАНЬ УРОКУ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

IV. ПОГЛИБЛЕННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК

Мозковий штурм

- Як визначити рід іменників?
- Які іменники належать до незмінюваних?
- За якими ознаками визначають рід цих іменників?
- Як визначити рід іменників-аббревіатур?

Робота з таблицею

Розгляньте таблицю. Складіть за нею лінгвістичне повідомлення «Рід незмінюваних іменників».

Рід незмінюваних іменників іншомовного походження

<i>Назви осіб чоловічої статі</i>	іменники чоловічого роду	<i>маестро</i> (чоловічий)
<i>Назви осіб жіночої статі</i>	іменники жіночого роду	<i>мадам</i> (жіночий),
<i>Назви тварин</i>	іменники чоловічого роду	<i>поні, шимпанзе, кенгуру</i>
<i>Назви неістот</i>	іменники середнього роду	<i>резюме, таксі, бюро</i>
<i>Географічні назви</i>	рід визначається за загальною назвою	<i>Капрі</i> (острів) — чоловічий, <i>Сочі</i> (місто) — середній, <i>Міссісіпі</i> (ріка) — жіночий
<i>Запам'ятайте: цеце</i> (муха) — жін., <i>івасі, пугасу</i> (риба) — жін., <i>авеню</i> (вулиця) — жін., <i>кольрабі</i> (капуста) — жін., <i>саямі</i> (ковбаса) — жін., <i>гінді</i> (мова) — жін., <i>боржомі</i> (вода) — жін., <i>сироко, торнадо</i> (вітер) — чол. Іменник <i>пальто</i> відмінюється.		

Рід складноскорочених слів

<i>Незмінювані складноскорочені слова</i>	рід визначається за головним словом	ГЕС — жін., бо електростанція
<i>Змінювані складноскорочені слова</i>	рід визначаємо граматично за типом відмінювання (здебільшого як іменники чоловічого роду)	ВАК, виш

Завдання. Визначте рід іменників і запишіть до відповідної колонки таблиці.

Чоловічий рід	Жіночий рід	Середній рід	Не мають роду
---------------	-------------	--------------	---------------

Таксі, кіно, канікули, черепаха, какаду, міс, рандеву, депо, алібі, шимпанзе, фінанси, колібри, меню, піаніно, мадемуазель, ООН, виш, кенгуру, Баку, кюре, журі, шасі,

Робота з текстом

Прочитайте фрагмент з тексту, випишіть іменники іншомовного походження, визначте їх рід, розподіливши у 2 стовпчики. Поясніть, як визначали рід невідмінюваних іменників.

— Віднесіть багаж джентльмена у 7 купе,— звелів мсьє Бук.— Якщо містер Гарріс з'явиться, ми скажемо йому, що він спізнився — його місце вже зайняте.

— І чому я переймаюся?

— Як мсьє бажає,— відповів провідник. Підкликавши носіїв, він вказав, куди віднести речі.

— Після цього він пропустив Пуаро у вагон.

— У кінець вагону. Передостаннє купе, мсьє.

— Ви містер Гарріс? — запитав Пуаро англійською?

— Ні, моє прізвище — Мак-Квінн. Я.

У цю ж секунду з-за спини Пуаро почувся спокійний, врівноважений голос провідника:

— Вибачте, містер, але у вагоні немає вільних місць. Мсьє цю ніч буде їхати з вами. — Він пройшов у купе та поставив багаж Пуаро.

...Потяг рвонув уперед. Обоє чоловіків кинуло до вікна, і освітлений перон спокійно промайнув повз них. Східний Експрес рушив у триденну подорож Європою (*Агата Крісті «Східний експрес»*).

V. ЗАКРІПЛЕННЯ МАТЕРІАЛУ

Комунікативний практикум

З поданими власними назвами складіть речення, вказавши на рід незмінюваних іменників, не використовуючи їх загальні назви.

Самоа (острів), Ньяса (озеро), Фудзіяма (вулкан), Оріноко (річка), Фучжоу (місто), Мак-Кінлі (гора), Фуцзянь (провінція), Маккензі (місто).

Зразок: Велична й неповторна Міссурі широко розлила свої води.

VI. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ Й УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО

Мовний практикум

1. Назвіть 5 основних правил визначення роду невідмінюваних іменників.

VII. ПІДСУМОК УРОКУ

VIII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Повторити теоретичний матеріал в підручнику.

2. Виконати завдання, які наведені нижче у додатковому матеріалі

Рід невідмінюваних іменників визначають так:

<u>у назвах людей — відповідно до статі позначуваних Іменником осіб</u>	<u>мадам, леді, фрау, Мері (ж. р.);</u> <u>мес'є, кюре, Маріо (ч. р.)</u>
<u>назви тварин — чоловічого роду (але цеце — ж. р., кенгуру — і ч. р., і ж. р.)</u>	<u>балакучий какаду, сірий коала,</u> <u>вертлявий шимпанзе</u>
<u>у географічних назвах — за іменниками — родовими назвами</u>	<u>багатолюдне Токіо (місто — с. р.)</u> <u>зелена Кіліманджаро (гора — ж. р.)</u>
<u>у назвах газет, журналів, веб-сайтів — за загальною назвою (видом видання)</u>	<u>популярна «Юманіте» (газета — ж. р.)</u> <u>дискусійний «Еспресо» (телеканал — ч. р.)</u> <u>інтерактивний «Клео» (веб-сайт — ч. р.)</u>
<u>складноскорочені слова — за опорним словом, що входить до назви</u>	<u>авторитетна РЄ (Рада Європи — ж. р.)</u> <u>Громадське ТБ (Громадське телебачення — с. р.)</u>

Усі невідмінювані іменники — назви неістот належать до середнього роду: трамвайне депо, зручне метро, актуальне інтерв'ю, змістовне лібрето, цікаве меню (але — смачна саямі (ковбаса), свіжа боржомі (вода)).

ЗАВДАННЯ

1. Запишіть речення, додаючи закінчення прикметників, суфікси та закінчення дієслів. Яке слово є для цього ключовим? (підкресліть його)

1) Щоденн.. «Фігаро» отрима.. назву на честь кмітливого героя п'єси О. Бомарше. З тієї ж п'єси походить і девіз газети: «Де немає свободи критики, там жодна похвала не може бути приємною».

2) Паризьк.. «Шарлі Ебдо» ста., світовим символом захисту свободи слова. Навіть не поділяючи редакційної політики журналу, світова громадськість визнає право видання вільно висловлювати свої думки та оцінки.

2. Прочитайте та запишіть словосполучення, узгоджуючи подані в дужках прикметники-означення з невідмінюваними іменниками.

(Змістовний) резюме, (креативний) кутюр'є, (вишуканий) леді, (захопливий) есе, (яскравий) шоу, (вправний) маестро, (балакучий) мадам, (гламурний) барбі, (затишний) фойє, (швидкий) таксі, (несподіваний) селфічино.

3. Запишіть іменники в три колонки за граматичним родом (чол., жін., сер.).

Шансон'є, адажіо, рефері, тореро, гризлі, поні, імпресаріо, ему, ківі, фламінго, інтермецо, бароко, ампула, порт'є.

4. Визначте граматичний рід (чол., жін., сер) кожної з аббревіатур. Розшифруйте і запишіть їх, а з двома з них (на вибір) складіть і запишіть речення так, щоб на рід вказувала форма дієслова-присудка. ОБСЄ, МАГАТЕ, АТС, ВИЗ, СКБ.